

Lucie Slavíková-Boucher: České školy (nejen) bez hranic v roce 2014/2015. Čeština v zahraničí a „doma“.

Současný stav věcí, září 2014;

Ve světě v současnosti působí **50** Českých škol bez hranic a spolupracujících škol, na začátku školního roku 2014/2015 do nich nastoupilo **1 800** žáků.

Počet škol i počet dětí, které do nich dochází, kontinuálně roste. Zájem o systematickou výuku češtiny pro děti podle programu blízcímu se českým osnovám projevují zahraniční Češi i z tak vzdálených míst jako je Saudská Arábie, nebo naopak z tradičnějších komunit, například v Bulharsku.

V České republice působí **spolek Česká škola bez hranic**, který se o stávající školy stará a pomáhá jim po stránce organizační, metodické a legislativní. Organizuje a spoluorganizuje společné konference, které jsou důležitým místem pro vzájemnou výměnu zkušeností a následné zlepšování a zkvalitňování výuky. Spolek dále připravuje doplňující vzdělávací kurzy pro vyučující těchto zahraničních škol, vyvíjí vlastní výukové materiály, především pro výuku dějepisu, občanské výchovy a českého jazyka, které jsou použitelné pro žáky základních a středních škol jak v zahraničí, tak i v České republice. V neposlední řadě pomáhá novým zájemcům školu v zahraničí založit a zařadit ji do již stávající mezinárodní sítě. Spolek spolupracuje s ministerstvy školství a zahraničních věcí.

Otázky k řešení

Na prvním místě je třeba zmínit **system financování**. Školy typu ČŠBH jsou napříč kontinenty navštěvovány v převážné většině žáky – státními občany České republiky. Ti se vzdělávají v předmětech, které prakticky žádná zahraniční škola nevyučuje (s výjimkou Evropské školy v Bruselu a Lucemburku), tedy v českém jazyce, literatuře a českých reáliích; a to v období povinné školní docházky. Výuka probíhá podle vzdělávacího programu schváleného ministerstvem školství. Navzdory tomu tyto školy nedostávají žádné systémové finance, jsou financovány pouze granty.

Další velice důležitou otázkou, která zároveň úzce souvisí i s financováním, je **system organizace výuky češtiny v zahraničí**.

Udržování a rozvíjení českého jazyka za hranicemi naší země se netýká pouze dětí – občanů České republiky v období povinné školní docházky. K češtině v zahraničí patří i její výuka v tradičních historických komunitách, výuka bohemistiky na zahraničních univerzitách; česky se učí i dospělí například v Českých centrech, v zahraničí existují již zmíněné české sekce v Evropských školách a v neposlední řadě i české sekce v gymnáziích ve Francii a v německé Pirně. Všechny tyto složky výuky češtiny za hranicemi České republiky spolu souvisí, podílejí se mimo jiné na vytváření dobrého obrazu našeho jazyka a naší země; je k nim nicméně přistupováno zcela odděleně a tedy ve výsledku ne příliš efektivně.

V této souvislosti je třeba zmínit, že u dětí – státních občanů ČR se nejedná „pouze“ o výuku v souladu s českými osnovami a tedy následnou výbornou znalost jazyka a reálií. Ve skutečnosti jde o daleko více. Jde o to, aby tyto děti měly chuť a byly schopny se zařadit do české společnosti. Aby je Česká republika

zajímala a to například do té míry, aby zde chtěly studovat či pracovat, nebo alespoň na dálku s naší zemí spolupracovat, v jakékoliv oblasti lidské činnosti.

V listopadu tohoto roku uplyne již 25 let od Sametové revoluce. Vzdělávací zahraniční systém určený našim občanům se teprve, nikoliv bez komplikací, pomalu etabluje. Čas je ovšem neúprosný a brzy se v zahraničí začne rodit druhá porevoluční generace dětí, o kterou bude třeba z pohledu českého státu pečovat a usilovat ještě intenzivněji. To vše jsou důvody k tomu, aby bylo k otázce češtiny v zahraničí přistupováno globálně a systémově; a nejlépe hned.

Závěrem je důležité poznamenat, že nejen všechny zmíněné součásti češtiny v zahraničí spolu úzce souvisí a mělo by na ně být pohlíženo jako na jeden celek a takto s nimi i nakládat po stránce organizační a finanční. Navíc lze obdobnou problematiku najít i v České republice, a to v oblasti výuky češtiny migrantů, kteří do naší země přicházejí a usazují se zde; nebo výuky sousedních jazyků v příhraničních oblastech. Zde by mohla být více než desetiletá zkušenost Českých škol bez hranic zajímavým a cenným přínosem.